

URZĄD STATYSTYCZNY W RZESZOWIE

35-959 Rzeszów, ul. Jana III Sobieskiego 10

tel.: 17 85 35 210, 17 85 35 219; fax: 17 85 35 157

<http://rzeszow.stat.gov.pl/>; e-mail: SekretariatUSRze@stat.gov.pl

OCHRONA ŚRODOWISKA W WOJEWÓDZTWIE PODKARPACKIM W 2016 R.

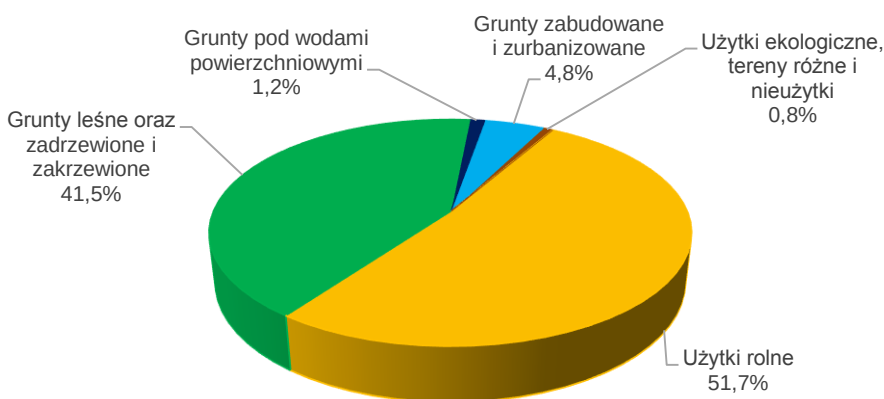
Opracowania
sygnalne

Wrzesień 2017

WYKORZYSTANIE I OCHRONA ZASOBÓW POWIERZCHNI ZIEMI I GLEBY

Powierzchnia geodezyjna województwa podkarpackiego w 2016 r. (według stanu w dniu 1 I) wynosiła 1784,6 tys. ha i stanowiła 5,7% powierzchni kraju. Użytki rolne zajmowały 923,0 tys. ha (tj. 51,7%) ogólnej powierzchni województwa, grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione – 741,0 tys. ha (41,5%), grunty zabudowane i zurbanizowane – 84,9 tys. ha (4,8%), grunty pod wodami powierzchniowymi – 20,8 tys. ha (1,2%). Pozostałe 14,8 tys. ha (0,8% ogólnej powierzchni województwa) zajmowały użytki ekologiczne, nieużytki i tereny różne.

Struktura powierzchni województwa w 2016 r.
Stan geodezyjny w dniu 1 I

Stan geodezyjny i kierunki wykorzystania powierzchni województwa w 2016 r.

Stan w dniu 1 I

Wyszczególnienie	Ogółem	Tereny	
		miejskie	wiejskie
	w hektarach		
Powierzchnia ogólna	1784576	119706	1664870
w tym:			
Użytki rolne	923013	64709	858304
w tym:			
grunty orne, sady, łąki i pastwiska trwałe	872651	60847	811804
grunty rolne zabudowane	40378	3142	37236
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	741020	26180	714840
Grunty pod wodami powierzchniowymi	20844	2743	18101
Grunty zabudowane i zurbanizowane	84905	24693	60212
w tym:			
tereny mieszkaniowe	15073	7783	7290
tereny przemysłowe	5172	3304	1868
tereny rekreacji i wypoczynku	3175	1425	1750
tereny komunikacyjne	51804	7616	44188
użytki kopalne	850	35	815
Użytki ekologiczne	1640	7	1633
Nieużytki	10864	558	10306

Źródło: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Tereny miejskie zajmowały łącznie obszar 119,7 tys. ha, tj. 6,7% ogólnej powierzchni województwa, a tereny wiejskie 1664,9 tys. ha, co stanowiło 93,3% powierzchni województwa.

W końcu 2016 r. łączna powierzchnia gruntów, które utraciły całkowicie wartość użytkową (grunty zdewastowane) oraz gruntów, których wartość użytkowa rolnicza lub leśna zmalała (grunty zdegradowane) w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych albo wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także wadliwej działalności rolniczej wyniosła 1,8 tys. ha. W ciągu roku zrehabilitowano 105 ha, a zagospodarowano 61 ha gruntów (głównie na cele rolnicze – 83,1%).

Natomiast w trybie przepisów prawnych o ochronie gruntów rolnych i leśnych, z produkcji rolniczej i leśnej wyłączono 173 ha gruntów, z czego 159 ha stanowiły grunty rolne, a 14 ha grunty leśne. Spośród wyłączonych gruntów rolnych i leśnych największy odsetek (61,8%) przeznaczono pod budowę osiedli mieszkaniowych, 16,8% – pod użytki kopalne, 9,8% – na inne cele, 11,6% – na tereny przemysłowe.

WYKORZYSTANIE, ZANIECZYSZCZENIE I OCHRONA WÓD

Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2016 r. wyniósł 262,4 hm³. Pobór z ujęć powierzchniowych osiągnął poziom 214,3 hm³ (81,7%), z ujęć podziemnych – 48,1 hm³ (18,3%). Na cele produkcyjne pobrano 137,9 hm³ wody, eksploatacji sieci wodociągowej – 85,5 hm³, a do nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz napełniania i uzupełniania stawów rybnych – 39,0 hm³.

Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności wyniosło 236,2 hm³, z czego najwięcej, bo 56,8% wykorzystano w przemyśle. W eksploatacji sieci wodociągowej zużyto – 26,7%, a do nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz napełniania i uzupełniania stawów rybnych – 16,5%.

Średnie zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca województwa podkarpackiego wyniosło 23,4 m³.

Z terenu województwa podkarpackiego do wód lub do ziemi w 2016 r. odprowadzono 181,5 hm³ ścieków, wśród których przeważały (67,1%) ścieki odprowadzone bezpośrednio do wód lub do ziemi z zakładów, natomiast siecią kanalizacyjną odprowadzono 32,9%. Oczyszczania wymagało 71,1 hm³ ścieków, z których 98,4% poddano procesowi oczyszczania, a 1,6% odprowadzono bez oczyszczania siecią kanalizacyjną, bądź bezpośrednio z zakładów do wód lub do ziemi.

Oczyszczalnie z podwyższonym usuwaniem biogenów oczyściły ponad połowę (62,8%) wszystkich ścieków oczyszczanych, a biologiczne – 26,5%. Mechaniczne i chemiczne, które obsługiwały wyłącznie zakłady przemysłowe oczyściły odpowiednio 8,2% i 2,5% wszystkich oczyszczanych ścieków.

Oczyszczalnie ścieków w 2016 r.

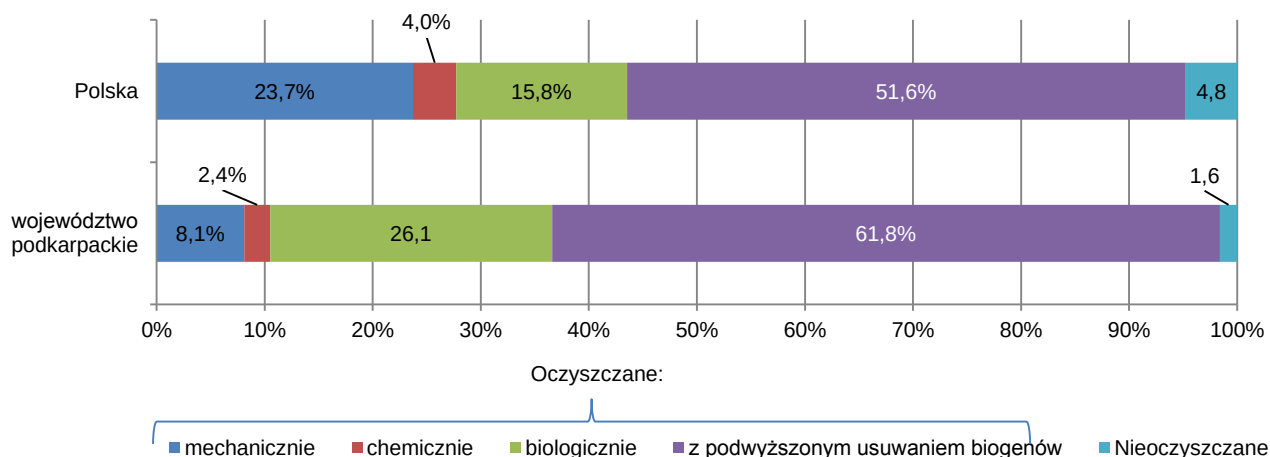
Wyszczególnienie	Ogółem	Mechaniczne	Chemiczne	Biologiczne	Z podwyższonym usuwaniem biogenów
Oczyszczalnie ścieków przemysłowych:					
Liczba ^a	52	15	7	28	2
Przepustowość w dm ³ /dobę	390,8	187,9	178,3	23,6	1,0
Oczyszczalnie ścieków komunalnych^b:					
Liczba ^a	223	-	x	182	41
Przepustowość w dm ³ /dobę	411,7	-	x	82,7	328,9
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem ^c	73,4	-	x	24,0	49,3

a Stan w dniu 31 XII. b Miejskie i wiejskie, pracujące na sieci kanalizacyjnej. c Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków dane szacunkowe, ludność ogółem – na podstawie bilansów.

W 2016 r. działało 52 oczyszczalnie przemysłowe, spośród których 53,8% stanowiły oczyszczalnie biologiczne, 28,8% – mechaniczne, 13,5% – chemiczne, a oczyszczalnie z podwyższonym usuwaniem biogenów – 3,8%.

Ponad 1,5 mln ludności (tj. 73,4% ogółu ludności województwa) korzystało z 223 działających oczyszczalni komunalnych pracujących na sieci kanalizacyjnej. Prawie 846 tys. mieszkańców miast (96,6% ludności miast ogółem) korzystało z 41 oczyszczalni, z czego aż 91,8% – z nowoczesnych oczyszczalni ścieków o podwyższonej redukcji związków azotu i fosforu, a 8,2% – z biologicznych. Natomiast 714,7 tys. mieszkańców wsi (57,1% ludności wsi ogółem) było obsługiwane przez 186 działających oczyszczalni, głównie biologicznych (166), a także o podwyższonym usuwaniu biogenów (20).

Struktura ścieków przemysłowych i komunalnych^a wymagających oczyszczania w 2016 r.

a Odprowadzone do wód lub do ziemi.

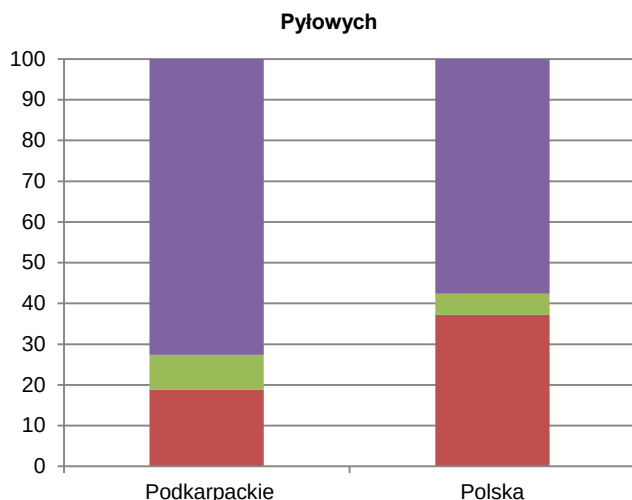
ZANIECZYSZCZENIE I OCHRONA POWIETRZA

W 2016 r. województwo podkarpackie zajmowało 13. miejsce w kraju pod względem emisji zanieczyszczeń gazowych i 12. miejsce ze względu na ilość wprowadzanych do powietrza pyłów. Tylko 1,3% emitowanych do powietrza zanieczyszczeń w Polsce pochodziło z terenu województwa podkarpackiego. Ze źródeł zanieczyszczeń objętych opłatami za gospodarcze korzystanie ze środowiska wprowadzono do powietrza ogółem 2807,4 tys. ton zanieczyszczeń pyłowych i gazowych (łącznie z dwutlenkiem węgla). Wyemitowano 1,3 tys. ton zanieczyszczeń pyłowych, z których ponad 73% stanowił pył ze spalania paliw. Zanieczyszczeń gazowych wprowadzono do powietrza 2806,1 tys. ton. O wielkości emisji tych zanieczyszczeń zdecydował dwutlenek węgla, którego procentowy udział w emisji wyniósł 99,4%. Udział w emisji pozostałych rodzajów zanieczyszczeń: dwutlenku siarki, tlenków azotu (w przeliczeniu na NO₂) i tlenku węgla był niewielki (stanowił po 0,2%).

W 2016 r. na 89 badanych zakładach szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza, emitujących pyły, gazy lub równocześnie pyły i gazy do powietrza, 66 posiadało **urządzenia do redukcji** zanieczyszczeń pyłowych i 18 gazowych. Zatrzymały i zneutralizowały one 178,6 tys. ton zanieczyszczeń pyłowych, tj. 99,3% zanieczyszczeń wytworzonych i 4,9 tys. ton gazowych (bez dwutlenku węgla), tj. 23,2%. W badanych zakładach zainstalowanych było 879 urządzeń do redukcji zanieczyszczeń powietrza o różnym stopniu sprawności. Procentowe udziały poszczególnych rodzajów urządzeń do redukcji zanieczyszczeń wynosiły: cyklony – 21,3%, multicyklony – 8,6%, filtry tkaninowe – 48,8%, elektrofiltry – 3,1%, urządzenia mokre – 3,5%, inne (np. odpylacze, adsorbery, instalacje odsiarczania, dopalacze termiczne i katalityczne) – 14,7%.

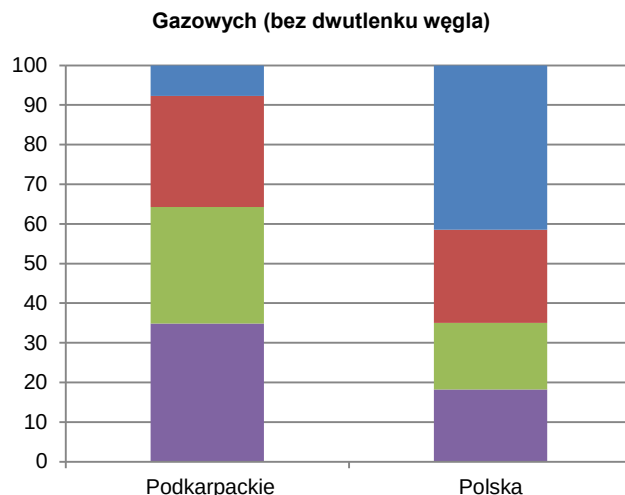
Zanieczyszczenia pyłowe i gazowe wprowadzane były do powietrza przez 3135 emitory, z czego 99,2% stanowiły emitory o wysokości do 50 m. Kominy o wysokości 51-99 m stanowiły 0,6%, a emitory wysokie, z których zanieczyszczenia przemieszczają się na duże odległości, zaledwie 0,2%.

Struktura zanieczyszczeń powietrza w 2016 r.

Emisja zanieczyszczeń pyłowych:

- ze spalania paliw
- cementowo-wapiennicze i materiałów ogniotrwałych, węglowo-grafitowe, sadza
- pozostałe

Emisja zanieczyszczeń gazowych:

- dwutlenek siarki
- tlenki azotu
- tlenek węgla
- pozostałe

OCHRONA PRZYRODY I RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ

Cechą charakterystyczną województwa podkarpackiego są rozległe kompleksy leśne i znaczna powierzchnia obszarów przyrodniczych prawnie chronionych. W 2016 r. lasy zajmowały powierzchnię 681,2 tys. ha. **Wskaźnik lesistości** był wyraźnie wyższy od krajowego i wyniósł w województwie podkarpackim 38,2%, podczas gdy w kraju 29,5%. Ponad 78% powierzchni stanowiły lasy własności Skarbu Państwa, natomiast lasy prywatne zajmowały 17,8%. Obszary o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych zajmowały 801,3 tys. ha, co stanowiło 44,9% powierzchni województwa. Wskaźnik ten był wyższy od krajowego, który kształtował się na poziomie 32,5%. Na 1 mieszkańca przypadało 3766 m² powierzchni (w kraju – 2645 m²), co uplasowało województwo na 5. miejscu w kraju.

Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2016 r.

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	W hektarach	W % powierzchni ogólnej województwa	Na 1 mieszkańca w m ²
Ogółem	801270,9	44,9	3766
w tym:			
Parki narodowe ^a	46741,2	2,6	220
Rezerваты przyrody ^a	11120,1	0,6	52
Parki krajobrazowe ^{ab}	275517,9	15,4	1295
Obszary chronionego krajobrazu ^b	465257,7	26,1	2187

a Bez otuliny. b Bez powierzchni rezerwatów przyrody, stanowisk dokumentacyjnych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych i użytków ekologicznych położonych na terenie parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu.

Obszary prawnie chronione to m.in.: Bieszczadzki Park Narodowy (o powierzchni 29,2 tys. ha), Magurski Park Narodowy (o powierzchni w granicach województwa 17,5 tys. ha), 7 parków krajobrazowych, 13 obszarów chronionego krajobrazu. W 1992 r. utworzono Międzynarodowy Rezerwat Biosfery „Karpaty Wschodnie”, do którego w polskiej części (108391 ha) wchodzi Bieszczadzki Park Narodowy, Park Krajobrazowy Doliny Sanu i Ciśniańsko-Wetliński Park Krajobrazowy.

Na terenie województwa występuje także 96 **rezerwatów przyrody**. W 2016 r. zajmowały one łącznie 11,1 tys. ha (w tym lasy – 96,5%), co stanowiło 0,6% powierzchni województwa. Średnia powierzchnia rezerwatu przyrody wynosiła 115,8 ha (w kraju – 112,7 ha). Rezerваты województwa podkarpackiego charakteryzuje duża różnorodność biologiczna. W 2016 r. występowało 41 rezerwatów leśnych, 24 florystyczne, 11 krajobrazowych, 8 przyrody nieożywionej 7 torfowiskowych, 4 faunistyczne i 1 wodny. Pozostałe osobliwości przyrodnicze chronione były w innych formach (użytki ekologiczne, stanowiska dokumentacyjne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe). Na terenie województwa zarejestrowano 1612 **pomników przyrody**, w których dominowały obiekty chroniące przyrodę żywą (pojedyncze drzewa stanowiły 84,7%).

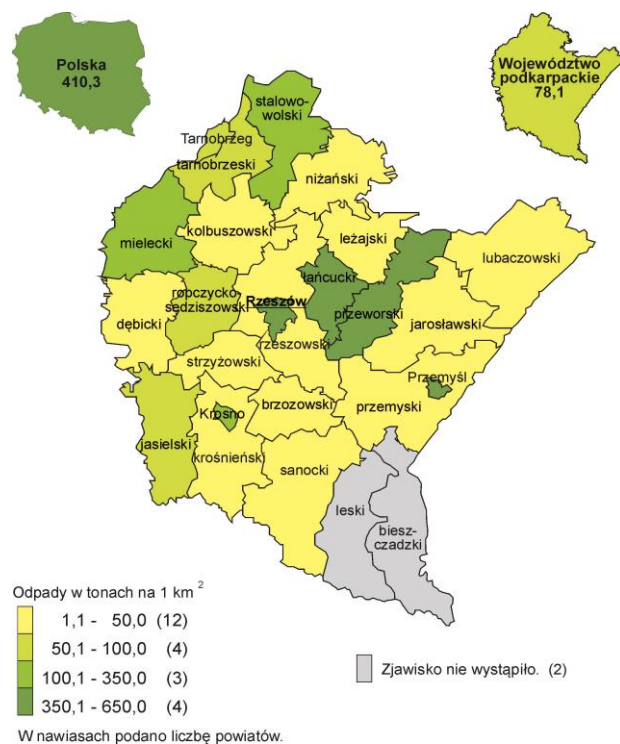
ODPADY

W 2016 r. w 114 zakładach wytwarzających w ciągu roku sumarycznie powyżej 1 tys. ton odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych) lub posiadających 1 mln ton odpadów nagromadzonych, powstało 1393,5 tys. ton odpadów (14. miejsce w kraju), z których prawie 90% przekazano innym odbiorcom, 7,2% – wytwórca we własnym zakresie poddał odzyskowi, 2,4% – unieszkodliwiono (we własnym zakresie przez wytwórcę) i 0,7% – magazynowano czasowo. Na 1 km² przypadało 78,1 ton odpadów wytworzonych (w kraju – 410,3 ton/km²). Na składowiskach własnych zakładów, odpadów dotychczas składowanych (nagromadzonych) na koniec 2016 r. było 62,4 tys. ton, co w porównaniu z nagromadzeniem w skali kraju sklasyfikowało województwo podkarpackie na 16. miejscu. Spośród odpadów poddanych procesom unieszkodliwiania (we własnym zakresie przez wytwórcę), 57,1% stanowiły odpady składowane na składowiskach (wysypiskach, hałdach i stawach osadowych) własnych i innych, 34,7% – przekształcono termicznie, a 8,2% – unieszkodliwiono w inny sposób. Ponadto poddano odzyskowi 24,1 tys. ton odpadów z dotychczas składowanych na terenie zakładów z lat ubiegłych.

Najwięcej odpadów (47,6% wszystkich odpadów wytworzonych) powstało z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej (włączając glebę i ziemię z terenów zanieczyszczonych), 19,2% z procesów termicznych, 9,4% z przetwórstwa drewna oraz z produkcji płyt i mebli, masy celulozowej, papieru i tektury, 7,9% z kształtowania oraz fizycznej i mechanicznej obróbki powierzchni metali i tworzyw sztucznych, 5,5% z rolnictwa, ogrodnictwa, upraw hydroponicznych, rybactwa, leśnictwa, łowiectwa oraz przetwórstwa żywności, 4,6% z instalacji i urządzeń służących zagospodarowaniu odpadów, z oczyszczalni ścieków oraz z uzdatniania wody pitnej i wody do celów przemysłowych.

W 2016 r. wytworzono ogółem 28,9 tys. ton suchej masy osadów z oczyszczalni komunalnych i przemysłowych, co plasuje województwo na 11. miejscu w kraju. Osady z oczyszczalni komunalnych stanowiły 26,1 tys. ton suchej masy, tj. 90,4%, z których wykorzystano dla potrzeb rekultywacji terenów (w tym gruntów na cele rolne) – 7,1%, magazynowane czasowo – 6,1%, a 28,6% zastosowano w rolnictwie i do uprawy roślin przeznaczonych do produkcji kompostu. Natomiast z oczyszczalni przemysłowych 18,1% osadów wytworzonych poddano składowaniu na składowiskach, poletkach, lagunach i stawach osadowych własnych oraz przeznaczono na magazynowanie czasowe.

Odpady wytworzone^a na 1 km² w 2016 r.

^a W ciągu roku. Z wyłączeniem odpadów komunalnych.

Odpady^a wytworzone i dotychczas składowane (nagromadzone) według ważniejszych grup odpadów w 2016 r.

Wyszczególnienie (grupa odpadu)	Odpady wytworzone w ciągu roku						Odpady dotychczas składowane (nagroma- dzone) ^b w tys. ton
	ogółem w tys. ton	poddane odzyskowi ^c	unieszkodliwione ^c		przekazane innym odbiorcom	magazy- nowane czasowo	
			razem	w tym składowane ^d			
Ogółem	1393,5	7,2	2,4	1,3	89,7	0,7	62,4
w tym:							
odpady z rolnictwa, ogrodnictwa, upraw hydroponicznych, rybo- łówstwa, leśnictwa, łowiectwa oraz przetwórstwa żywności	76,0	1,4	24,1	24,1	74,5	-	32,4
odpady z przetwórstwa drewna oraz z produkcji płyt i mebli, masy celu- lozowej, papieru i tektury	130,9	33,8	2,4	-	61,7	2,1	-
odpady z procesów termicznych	267,4	5,8	0,1	0,1	92,9	1,2	0,8
odpady z kształtowania oraz fizycznej i mechanicznej obróbki powierzchni metali i tworzyw sztucznych	109,6	22,9	1,6	-	75,5	-	-
odpady z budowy, remontów i de- montażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej (włą- czając glebę i ziemię z terenów zanieczyszczonych)	663,7	0,9	-	-	99,0	0,2	-
odpady z instalacji i urządzeń słu- żących zagospodarowaniu odpa- dów, z oczyszczalni ścieków oraz z uzdatniania wody pitnej i wody do celów przemysłowych	63,9	9,2	0,8	-	85,3	4,7	12,9

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych. b Na składowiskach (wysypiskach, hałdach, stawach osadowych) własnych; stan w końcu roku. c We własnym zakresie przez wytwórcę. d Na składowiskach (wysypiskach, hałdach, stawach osadowych) własnych i innych.

NAKŁADY NA ŚRODKI TRWAŁE NA OCHRONĘ ŚRODOWISKA I GOSPODARKĘ WODNĄ

Zapobieganie zanieczyszczeniom i degradacji środowiska naturalnego wymaga nakładów na ekologiczne przedsięwzięcia inwestycyjne. W 2016 r. **nakłady na środki trwałe** służące ochronie środowiska (w cenach bieżących) w województwie podkarpackim wyniosły 218,8 mln zł. Na gospodarkę ściekową i ochronę wód przeznaczono 120,9 mln zł, tj. 55,2% nakładów na środki trwałe, w tym głównie na sieć kanalizacyjną odprowadzającą ścieki i wody opadowe – 62,8% i na oczyszczanie ścieków – 31,3%. Na gospodarkę odpadami przeznaczono 34,9 mln zł (16,0%), natomiast na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu wydatkowano 43,1 mln zł (19,7% wszystkich nakładów), w tym na nowe techniki i technologie spalania paliw – 45,6%. Na pozostałą działalność związaną z ochroną środowiska przeznaczono 13,0 mln zł (5,9%), którą w całości wykorzystano na oszczędzanie energii. Na zmniejszanie hałasu i wibracji wydatkowano 6,2 mln zł (2,8%), a 0,7 mln zł (0,3% wszystkich nakładów) wykorzystano na ochronę różnorodności biologicznej i krajobrazu. W 2016 r. najwięcej nakładów służących ochronie środowiska pochodziło ze środków własnych województwa – 61,5%, z zagranicznych – 17,8% a z funduszy ekologicznych – 12,2%.

Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej w 2016 r. wyniosły 74,8 mln zł, z tego nakłady poniesione na ujęcia i doprowadzenia wody stanowiły 61,9% wszystkich nakładów. Na budowę i modernizację stacji uzdatniania wody przeznaczono 21,1% nakładów, obwałowania przeciwpowodziowe – 11,3%, regulacja i zabudowa rzek i potoków – 4,6%, na zbiorniki i stopnie wodne przeznaczono – 1,1% nakładów.

Efekty rzeczowe uzyskane w wyniku przekazania w 2016 r. do użytku inwestycji służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej to m.in.:

- ✓ sieć kanalizacyjna odprowadzająca ścieki (bez przykanalików) o długości 217,8 km,
- ✓ 2 oczyszczalnie ścieków o przepustowości 2102 m³/dobę,
- ✓ sieć wodociągowa o długości 204,9 km,
- ✓ ujęcia wody o wydajności 838 m³/dobę,
- ✓ regulacja i zabudowa rzek i potoków o długości 2,0 km,
- ✓ obwałowania przeciwpowodziowe o długości 0,3 km.